

RESURGIMENT

SUMARI

TEXT: L'ALÇAMENT.—SOFIA DE SCHENK SLY, per *Pius Arias*. — D'ART MUSICAL, per *Josep M.ª Vázquez*. — L'ALLAU, per *Josep M. Monner-Sans*. — ANÈCDOTES D'EN FONTOVA CONTADES PER UN SÉU FILL, per *Conrad Fontova*. — A UNA LUTECIANA, per *Jeroni Zanné*. — ASPECTES DE LA CIUTAT: RAMBLAJANT, per *J. M. Feliu i Domenech*. — CATALANS, GERMANS DE PATRIA. — SOSTENIDORS DE "RESURGIMENT". — L'ETERNA CONQUESTA, per *Gracieta B. de Llorens*. — LLEUGERES DISQUISICIONS POÈTIQUES, per *Manuel Cairol*. — PELS BELLS INDRETS DE CATALUNYA: EXCURSIÓ AL PIRENEU CATALÀ, per *Josep Puig*. — CRÒNICA DE CATALUNYA, per *R. Q. A.* — DES DE MENDOZA, per *X.* — NOVA ANTOLOGIA, POETES CATALANS CONTEMPORANIS: EGLOGA SENSUAL, per *Joaquim Folguera*. — INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS: NORMES ORTOGRÀFIQUES. — NOTICIES. — REVISTA DE REVISTES, OPUSCLES I PERIÒDICS. — "PELS HOMES QUE LLUITEN PER LA LLIBERTAT DEL MÓN".

○ ○ ○ .

GRAVATS: CATALUNYA ARTÍSTICA: LA GARROTXA, ROCACORVA. — VALL DE RIBES, RIBES. — MUNTANYA ALTA, COLLSACABRA, SANTUARI DE CABRERA. — HERMEN ANGLADA CAMARASA. — CLEMENTINA ARDERIU.

Octubre 1916

30 centaus

— INSTITUT MUSICAL —
FONTOVA

Fundat el 15 d'abril de 1904

—

Subvencionat pel Govern Nacional

DIPLOMA D'HONOR
i DUES MEDALLES D'OR
EN LA EXPOSICIO UNIVERSAL DE GANTE (BELGICA)

El més important de la República per sa excel·lent re-
glamentació i eficaç ensenyança musical moderna i el més
acreditat per sa administració model.

CONRAD FONTOVA - LLEÓ FONTOVA

Directors Tècnics

JOAN B. LLONCH

Director-Gerent

○ ○ ○

CARRER CALLAO, 511, "Secció Central"

Unió Telefónica, 438, Llibertat

Carrer Independencia, 2909

"Secció Sur"

Carrer Rivadavia, 6887

"Secció Flores"

Carrer Echeverría, 2228

"Secció Belgrano"

Exàmens generals per boles numerades

20 sucursals a províncies

RESURGIMENT

Any I.

Buenos Aires, octubre de 1916

Núm. 3

L'ALÇAMENT

No-gens-menys pot dir-se del moment històric actual de Catalunya. Mai com ara s'ha pogut calificar de tal amb més justesa.

Aquell gran vident qui es digué Joànn Maragall, la obra del qual ha rebut la unció sagrada de l'immortalitat, entusiàstament sorprès davant l'ostentós moviment que anomenaren de solidaritat catalana, digué que era l'alçament de la patria contra les oligarquies. Més tard vegé, amb el cor compungit, com les seves paraules fervoroses havien estat exagerades, puix que el que ell creia un alçament del poble no fou més que una lírica explosió de sentiments.

Avui s'ha reaccionat. Sembla que una força poderosa emmeni l'acció dels polítics catalans envers la suprema aspiració del poble. La voluntat de l'ànima catalana s'imposa, irreductiblement, als poders de l'estat. La seva força màxima, rotlla, confon, deixa perplexes als que tracten d'oposar-s'hi. La frase maragalliana s'ha complert ara tot just. Catalunya s'és alçada, i d'aquest seu alçament ha de sortir-ne triomfant la nacionalitat sotmesa o anul·lada la secular aspiració del poble.

Front a front se troben les dues tendències antagòniques, els dos esperits eternament contraposats. D'un cantó la raó del dret sublimada per l'enteresa i el voler de la demanda; de l'altre la força de l'estat sustentant un criteri regressiu sistemàtic, incompatible amb les idealitats de l'època renovadora que vivim.

La primera embestida ens ha estat favorable perquè els nostres homes tenen consciència del que significa la gesta i examinen abans, serrenament, les perspectives de la lluita. Aquesta se desenvolupa subjectant-se a un plan d'eficiència insospitada. L'enemic, amb el conven-

ciment de vèncer de la faigó mateixa que ha vençut mantes voltes com li hem presentat cara, ha sofert una derrota com no en té present la història.

Ell creia que davant la negació sistemàtica a les nostres peticions, els representants de Catalunya s'arborarien d'indignació i es retirarien del parlament, retornant vençuts a les terres catalanes a desfogar-se, amb clams i menaces, mancades d'eficiència. No ha passat així aquesta vegada, i heu's-aquí l'astorament extendre's als esperits migrats avesats a l'inacció i incapaces de comprendre les noves teories que mouen l'acció dels pobles moderns.

Quan la lluita se trobava en son període més crític, una circumstància especial esdevingué i l'aprofità l'enemic per a sospendre la batalla. Ens referim al conflicte ferroviari que per a contrarrestar la seva força el govern cregué prudent alçar les garanties constitucionals i per tant les corts foren tancades. No podia venir amb més oportunitat, per al govern, eixa vaga.

Ara, però, se recomençarà el plet i Catalunya mantindrà, fermament i enèrgica, la seva petició de llibertat política, i eixa actitud, severa i noble, no's modificarà fins que's dongui satisfacció plena al seu voler, ço és: regoneixement de la nacionalitat, oficialitat de l'idioma, parlament propi i govern responsable davant d'aquest.

El problema català actualment és de vida o mort.

El dilema és aquest: o ens deslliurem de la tutela de l'estat, assimilista i absorbent, recobrant el dret de regir-nos, o ens sotterrem amb la santa ideologia que'ns abranda l'esperit.

l'un enfront de l'altre, cara a cara, portats al camp de batalla per la mateixa llei o fatalitat que'ls separa. No cap a un poble major desgracia. I quan aquesta arriba als límits del martiri, veiem agermanats i compactes a tots als que un comú pesar fa batre llurs cors a l'unissó.

Es per'xò que's redressa amb braó d'entre aquesta munió de desvalguts una dòna, una dama de l'aristocràcia, que va predicant pel món les malhaurances de la seva patria, quina fè en l'avenir i patriotisme l'han portada a aquestes sossegades terres a predicar les raons del dret indiscutible a l'emancipació total de Polònia.

Nosaltres, nacionalistes catalans, ens sentim corpesos davant la gesta sublim d'aquesta noble nacionalista, que voldríem fos espill de les dònes catalanes.

PIUS ARIAS.

D'ART MUSICAL

Les recordances de coses passades porten a l'esperit dels bons catalans residents a l'Argentina, bells entusiasmes envers la nostra terra; per'xò el nostre escrit, publicat a RESURGIMENT ha originat petites discussions, de les que pot sortir-ne bona llum.

Un concepte exposat per un dels més entusiastes aimants de Catalunya i de l'art musical va ésser a propòsit de l'estímul: és aquest, verament, el foc aon s'inspiren els entusiasmes per a fer obres grans; però, malhauradament sembla que no pot existir més que'n la lluita contra altres, en el ditxós principi del «jo més que tu», en mig de rivalitats i antagonismes artístics; és trist això, però que verdader! No és patrimoni dels catalans, sinó de tothom, o de quasi tothom, per a dir-ho millor.

Quasi tothom, he dit, perquè els verdaders grans mestres, els caps de brot de l'art no l'han necessitada la rivalitat. En Berlioz, quin estímul tenia? Contra qui lluità en Beethoven? Aquests i altres grans homes el duien amb ells l'estímul, sentien l'art, i sota son intern impuls treballaren.

Vers aquest camí altruista deuria encaminar-se tota esperitualitat artística... Que és difícil? Ja ho sabem, però no és pas impossible, i per'xò no deixarem de demanar-ho i tal volta algun dia se conseguirà; si tothom s'aboca al pessimisme, aquest ens envoltarà, ens arrojearà vers la negra nit, i de

SOFIA DE SCHENK SLY

Des de fa pocs dies, se troba a aquesta ciutat la il·lustre i ardida polonesa Sofia de Schenk Sly, de noble niçaga. L'esclat de l'afrosa guerra la sorprengué lluny de sa patria volguda, i rodant món ha vingut a l'Argentina, on farà sentir la seva veu en defensa de la santa causa polaca, que sembla avui predestinada a la consecució de sos ideals.

Una fatalitat estranyament paorosa abat avui a aquesta nació heroica, que la cobdícia d'una emperatriu féu que tres estats opresors, per allò de la raó de la força, usurpessin els

séus atributs i es repartessin equitativament el seu territori. Més la Polònia, esclava i ultratjada, privada de tots els drets, fins del més humà, el menys inviolable, privada de l'ús d'expressió en sa propia llengua, manté viu el foc sagrat dels séus ideals, que no són altres que'ls que deuen aspirar tot poble digne i amb consciència, i que ven esborrar-se la fesomia de la nacionalitat sota la menaça visionària d'una estepa o d'una llòbrega ergàstula, ço és: l'integritat de la seva patria, la seva sobirania.

Tal vegada, la baronesa Sofia de Schenk Sly ha fugit esfereïda de l'Europa, on els séus germans de raça lluiten, com estigmatitzats,

a fossor sols eixiran les espurnes malsanes de l'enveja triomfant de la esperitualitat otterrada.

Aquí, lluny de la nostra terra, podríem fer molt els catalans per a enlairar l'art musical. Siguem catalans; siguem artistes.

A Buenos Aires hi ha una institució artística, purament catalana: l'«Orfeó Català»; ajudem-lo tots i comencem, així, la obra de redempció... Ja veig la protesta, justa, dibuixada en el rostre de molts dels bons catalans. «Que l'Orfeó té defectes, tan artístics com d'administració; que l'esperit dels seus dirigents no admet certes pràctiques o innovacions profitoses; que l'Orfeó se dè a tal o qual societat...» Veritats, amargues veritats; però prescindim-ne. L'Orfeó necessita un Mestre. El té? Sí, i treballa amb entusiasme per a l'art; se sacrifica. L'Orfeó necessita choristes. Els té? Sí, molts d'ells entusiastes... No'ns en allunyem, acostem's-hi; i si algú amb migrat criteri vol posar obstacles per a entorpir la marxa de l'Orfeó, forçosament deixarà apart les petiteses per a fer obra comú, per a unir-se a tots els bons catalans. Ja fa anys que l'Orfeó treballa; ja és hora de que la seva tasca no sigui migrada.

Completament allunyat fins avui de l'Orfeó Català, ignoro la seva constitució actual, el nombre de socis, l'estat de la seva caixa, etcètera; però jo demanaria cinccents socis que paguessin amb puntualitat. Aquesta fóra la pedra fonamental: Després vindria la realització de bons projectes: un dels quals fóra la fundació d'Escoles Catalanes de Música, per a nois i noies; amb una mica d'altruisme per part d'uns quants músics catalans, podrien instal·lar-se escoles a tots els barris de la ciutat, aon s'ensenyés als nois i noies, de 8 a 12 anys, solfeig i teoria; fariem, així, bons orfeonistes per a demà i fóra aquest l'únic mode d'arribar a formar una obra com la d'en Lluís Millet a Barcelona. Ja veig, — encara que'l concepte sigui somniós, — un Palau de la Música Catalana a Buenos Aires!...

L'entitat «Orfeó Català» podria organitzar la Festa de la Música, la Festa de la Primavera; celebrar les festes de la nostra terra: la nit de Sant Joan, de Nadal, de Reis... Quantes hermoses manifestacions d'art corrien a càrrec de l'Orfeó!

Que nosaltres no ho veurem? I què hi fa! Ho veuràn els nostres fills; ho veuràn els que vinguin de la nostra terra... Trobaràn al arribar a terra estrangera quelcom de lo d'allà...

He parlat dels nostres fills... Si aquests són argentins! dieu. I què? Perquè són argentins no poden aimar i continuar les tradicions dels seus pares? Jo voldria veure l'Orfeó compost tot d'argentins, cantant en la nostra llengua. N'he vist molts de casos isolats: oficials de l'exèrcit argentí, parlant en català i entusiastes per a Catalunya.

Molta part del despreci que alguns fills d'aquest país senten vers la patria dels seus

pares, en tenen la culpa aquests, ja que no saben ensenyar-los a respectar lo propi, començant pel seu idioma...

Tot ço que he escrit són somnis? Deixeu-me, doncs, somniar i deixeu-me arribar a vell creient que ço que avui somnió serà un dia o altre una hermosa realitat.

JOSEP M.ª VÁZQUEZ.

L'ALLAU

Per a satisfacció dels llegidors, devem fer constar que aquest heremós treball ens ha estat remès escrit en llengua catalana, a pesar d'ésser el seu autor argentí.

Ens honra molt eixa prova de consideració i amor a Catalunya, sobre tot per venir d'un esclavat cervell de la joventut intel·lectual argentina, estudiant de dret i director de la notabilíssima revista «Ideas», de aquesta capital.

N. DE LA R.

Diu en J. Cases-Carbó, en una conferència («Catalunya trilingüe») publicada en el seu volum *Catalonia*, que «els pobles, per a viure, han de començar tenint pa, materialment pa; però satisfeta la necessitat corporal, apareixen les necessitats de l'esperit, i la vida artística i intel·lectual s'imposen i vénen l'art i la literatura a alimentar-les.»

Eix paragraf conté la expressió gràfica, direm, de la base biològico-econòmica de la història, concretant la llei de la evolució de l'home—ontogènesi—i de la societat—sociogènesi.

El progrés de Catalunya és una prova evident de la importància del factor econòmic en la vida dels pobles. Veïam.

Si bé es mira, el nacionalisme català sols és un moviment de reacció: l'organisme robust amarrat per molestes lligadures tracta de desfer-se d'elles.

La Catalunya industrial, econòmicament forta, comença la seva acció expansiva, mitjançant les activitats polítiques, científiques, literàries i artístiques. Es que ja ha resolt el seu problema nutritiu.

En la riquesa natural ha de trobar l'autonomisme la seva font lliberadora, però en la riquesa natural savia i modernament explotada. Aquest és el primordial paper que juga la tècnica de la producció en l'avenç de les nacions. En qualsevol país l'aspecte material del seu desenrotlle — progrés — és la condició causal i graduant de les seves expressions esperituelles — cultura.

Aquest criteri positiu per a encarar els afers sociològics, s'exten avui als dominis de la psicologia. I és, per cert, a un català — en Ramon Turró — a qui es deu l'aplicació d'aqueix mètode genètic a l'estudi de la in-

tegració psico-fisiològica en l'individu. En la seva obra *Les origines de la connaissance* (Alcan, París, 1914) (1) demostra com el reflexe tròfic és l'arrel de la experiència nutritiva, base de la experiència sensorial o dels sentits. La fam encen en l'organisme un procés destinat a «avisar» la existència, determinant, ensems, del que proveeix al còs de lo que exigeix. El primer procés, que's designa amb el nom de reflexe tròfic, és el fonament de tota experiència individual i, per tant, de tot coneixement. L'infantó, tot just nat, instintivament xucla...

Així els pobles.

La base de la seva pròpia experiència col·lectiva resideix en la forma peculiar de la seva nutrició. Quan aqueix fenomen social en sa forma més senzilla s'ha complert, comencen les expansions. Es el gòt que, abundós, sobreix. Aquestes expansions — lligítimes sempre que's desenrotllin en un ambient de pacífic estímul mutu — es revesteixen amb ropatges científics, literaris, artístics, per a fonamentar una acció política, ja sia de política econòmica, ja de política cultural, ja de política econòmica i cultural ensems.

Fineix llavors la minyonia dels pobles. Es el poble en la plenitud de les seves facultats. Amo d'una experiència pròpia, de la seva experiència, reflexiona sobre el que l'envolta i encarrila les seves energies com a resultat de les premisses de les seves percepcions.

Adquireix — havent resolt el seu problema nutritiu amb relació al mitjà físic en que's mou — la seva consciència social. Es a la major edat: ja no vol tutors. Es el *poble-home*.

Poden existir depressions passatgeres en aquesta consciència, més si la massa del poble consegueix mantenir primer i encendre després el caliu d'aquell nacionalisme, la consciència social es regenera amb nou dalit i nova empenta.

Es el fet de Catalunya.

El nacionalisme català — com ja hem dit fa poc (2) — tan sols pot espantar als qui creuen perillós, *antipatriòtic*, el que destorba el seu són ensopit o la seva sossegada digestió. Amb exactitut ha escrit en Lluís Araquistain: «es quizás la forma de espanyolismo más alta que ha surgido aquí desde el desastre.»

L'actitut dels espanyols no nats a Catalunya, que siguin, a consciència, lliberals, deu ésser en aprofitar aquest gran salt d'aigua que brolla a la planura xorca i seca. Poc a poc irà fecundant la terra erma...

(1) D'aquesta obra i de la seva teoria, ens proposem esboçar una síntesi, dins de poc temps, amb l'estudiant de medicina en Carles M. Scotti.

(2) «Ideas», revista bimestral de l'Ateneu d'Estudiants Universitaris.—Tom II, núm. 6, juliol de 1916 pàg. 332.

El resurgiment espanyol s'inicia a Catalunya. Això no vol dir que en altres terres d'Espanya no s'observin ansies de regeneració (1). Més, avui per avui, és Catalunya — la Nació Catalana, part constitutiva d'una futura Confederació Ibèrica — la guaita vigilant, l'avançada coratjosa que camina cercant un ideal, plena d'entusiasme i sadollada d'energies.

A la bassa quieta i adormida s'hi ha desplomant un allau.

El problema català assaja ara, netament, el problema espanyol.

JOSEP M. MONNER-SANS.

(1) Vegi's sinó en el núm. 80 de la revista «Espanya» el valent article d'en Denis Pérez «¿Cómo somos regionalistas en Andalucía?».

Anècdotes d'en Fontova contades per un séu fill

No fa molt temps, vaig entrar a l'escenari d'un dels teatres de Buenos Aires, interessat en felicitar a un jove actor qui, encara que inexperi i poc versat amb els secrets que tant serveixen als vells actors per a sortir-se de certes imprevisions, no li manca facilitat i cert temperament artístic. Vaig felicitar-lo de cor. Hi ha que fer-ho. Moltes voltes s'ha de cloure un ull per a no veure-hi tant, i s'han de presentar benèvoles les orelles per a dissimular qualque exclamació, bon xic amanerada, sols per allò de que «no's pot matar tot lo que és gras».

Crec, amb tota sinceritat, que l'estímul és un medicament que s'ha d'aplicar a son degut temps, puix sovint fa mal en lloc de bé, més, amb tot, s'ha d'aplicar.

El jove actor agrai les paraules que vaig dirigir-li, i vàrem quedar amics. Començà el tercer acte del drama que's jogava, i jo vaig romandre allí, acompanyat d'alguns dels seus amics, els qui poc a poc anaren desfilant per a seguir el curs de la representació. Jo, no'm moguí. No sé què ho fa, però del teatre me plau més l'ambient de l'escenari, amb tot son tripijoc, que'l perfecte ordre de la platea i aquella aristocràtica *pose* de les llotges. Serà pot-ser perquè ha estat durant ma infantesa com una part integrant de la meua llar. O tal vegada per creure endevinar-hi les fadigoses alenades del meu bon pare, el gran Fontova. Això serà, sens dupte. El cert és que, malgrat la crítica a que m'exposo al declarar el meu gust, tinc de dir que la barreja d'olors de la polsina, l'aiguacuit de les velles pintades decoracions, les gomes i demés, francament, m'encisa.

Com anava dient, ben aviat vaig quedar-me sol en la cambra del jove actor. Una lleugera inspecció ocular mostrà tot quant hi havia en aquella petita estança. Prop del sostre i agafades amb puntes de París, hi

haviem mitja dotzena de perruques de cabell de diferents colors: calves, unes; amb front, altres; una, rapada, negra. Una blonda despendinada, al costat d'un casc de cartró simulant un casc de ferre del segle XVI. A un recó, una espasa amb veina de vellut carmesí, l'empunyadura tapada amb un vell mocador de seda, que amagava la època que volia representar. Quatre penjarrobes ordinaris, un dels quals sostenia el vestit d'ús particular de l'actor, tapat amb la mateixa camisa que, amb el pit enfòra, semblava defensar la roba que tapava.

Unes quantes cadires no molt segures, i algunes amb roba teatral curiosament plegada, completaven la indumentaria d'aquell reconet d'escenari. Enfront de la porta, una taula fixada a la paret i tapada amb una vella cortina. Un mirall, amb marc daurat, del temps de la vellor, estava apuntalat a la paret i sostingut sobre la taula entre mig de dues bombetes elèctriques que difonien sa brillant claror per la reduïda estança. Tot jo respirava art, evocant vells records que tan prompte m'enjoïaven l'ànima com entrístien mon cor.

Vaig alçar-me del seient i em dirigí dret a la taula. Sobre d'ella, entre rols de comedies desordenadament col·locats i efectes de guardarroba, s'hi veia un *nécessaire* obert. Encuriosit vaig atançar-m'hi i em meravellà el veure lo que l'evolució ha inventat per a caracteritzar a l'actor modern. Heu vist la diversitat de càpsules de pintures, mésomenys llargues o groixudes, espàtules, platets, pinzells i pinzellets i demés artefactes que tanquen els estoigs dels pintors? Doncs són pobres mostres comparades amb els utensilis d'aquell jove actor per a fer-se les quatre ratlles que's precisen fins per a fer-se la caracterització més difícil que s'hagi pogut idear en la vida. Des de'l llàpich més prim al més groixut, d'untures, grasses, de pasta fluixa, de color de carn, pasta blanca, negra, roja per a les celles, de terra per a les arrugues, en fi,

un arsenal d'elements de caracterització que va fer-me escriuixir.

Amb els ulls fixos a l'interior de la caixeta feia mil conjectures respecte al servei de aquells canonets. Fins a mí arribaven, esfumades, les paraules d'una relació que en aquell instant declamava el *caracteristic* de la companyia. No vaig poder menys que somriure al sentir la veu d'aquell actor que s'esforçava en aparèixer vell davant son auditori sense que a mí mé convencés de sa vellesa amb aquella veu fresca que en và volia fer tremolosa i que malament amagava la joventut d'uns trenta a trentacinc anys.

— Què hi feu a aquí? — vaig dir a aquella caterva de llàpich. — De què serviu? I vosaltres, perruques? A! si haguessiu conegut als actors d'altre temps, segurament us avergonyirieu i maleirieu els dits que un jorn us teixiren.

— I vosaltres, llàpich? Qui sab si aquells actors us haurien aclamat amb entusiasme!... Qui sab si s'haurien rigut de vosaltres?

I un dolç èxtasi s'emparà de tot mon ésser. Sentia, però no veia. Per un instant vaig trobar-me allà, lluny, dintre la estança de mon pare en el teatre Romea de Barcelona, i sentia aquella ramor tan plaenta de l'interior

CATALUNYA ARTISTICA

L. Garrotxa. — Rocacorva.

del típic coliseu. Aquella reduïda orquestra. Les veus febrils, amigues. Aquell franc i familiar tuteig dels companys d'escenari, quan encar no hi havia niat l'antagonisme ni l'enveja. Aquell lloc on s'hi confonia amorosament l'afecte de directors, actors, *partiquins* i empleats d'escenari, formant tots un sol i indestructible bloc. D'allí on nasqué el Teatre Català amb ses *gatades*, peces, comedies, drames i tragedies. D'allí aon se formaren aquell estol d'actors que amb el seu talent pintaren amb brillants i naturals colors les formoses costums de la terra, personatges i fets que tant enalteixen nostra historia, i d'allí, per últim, aon prengueren forma tangible aquell grup d'actors, gegants de l'art, que no han estat superats encara malgrat els inoïts esforços que s'han fet.

Tots aquests records lliscaren furients per ma pensa; els ulls esguardant sempre l'estoig de coloraines del jove actor. Allí lluny, dins altra estança semblant a aquesta, un sér de carn i òssos havia dibuixat en sa flexible cara, durant més de trenta anys, centenars de formes de caracterització; el gran Fontova havia, en una paraula, creat aquells tipus que l'han immortalitzat, dels quals ne resten, dels més, les fotografies, mercès al bon zel i al gran amor que sentí sempre pel seu art.

Qui fou son mestre? Natura, la observació i la constància. Els elements? Cap, o gairebé cap. Pobra caixeta de caoba amb son mirall al fons, feble i raquític! Sembla veure't encara! O! no t'averkonyiria gens el ric estoig que estic mirant, que del teu fons n'han sortit glories com aquell «Esquerrà», el vellet «Bernat», el «Benet», escolà del bon «Rector de Vallfogona». Aquell llop marí, l'«Ofegat», de «Lo Contramestre». Aquella bondadosa cara del vell «Andreu», de «La Flor de la Muntanya». La feréstega fesomia de «N Uch», almogàver de «La Banda de Bastardía». L'espavilada, jovial i canallesca cara d'en «Quim», el cornet de miquelets, de «Les papellones». El ximplet i ruc «Simó», de «L'ocasió fa el lladre», i tantes dotzenes i dotzenes d'altres que tant han celebrat nostra passada generació.

No, no t'averkonyiria la opulència de coloraines, que per a res serveixen; ni l'orgull d'aquets llàpiz capsats, amb paper daurat. «La millor arma no és sempre la més ben trempada, sinó la més destrament manejada.»

Creureu que no vaig tenir ganes ni de despedir-me d'aquell actor? No puc explicar el que vaig sentir dintre mon pit. Sols sé que vaig agafar el capell, sortí de la estança i del teatre dret cap a casa. També puc assegurar que vaig passar la nit en vetlla.

Sembla estrany que la visió d'aquell modest estoig del meu pare m'hagués desvetllat fent-me evocar vells i grats records, transportant-me, com per art de bruixeria, a aquella juvenesa que no ha de tornar mai més.

(Seguirà).

CONRAD FONTOVA.

A UNA LUTECIANA

*Un còp de vent l'arrebacà
pot-ser d'un pòrtic força antic,
d'un fris que't dava honor i abric
en arc de triumpse grec-romà.*

*Jo no crec pas que hi fossis Vesta,
te manca'l seu noble posat,
car xiscla entorn de ta beutat
calle garip d'alisia festa.*

*Tens la xardor de la coloma,
tens de l'alosa'l vol lleuger...
Venus devies, doncs, esser,
començ august de l'alma Roma,*

*nada en l'heroic atzur de Grecia,
esprit complexe i evitern
que ressucites en l'hivern
plujós i tèrbol de Lutecia!*

*I en les fondaries de l'esprit,
penso que tu, nova Acidalia
— o, somni bell de clara nit! —
jores princesa de la Gal·lia,*

*la sor d'un rei merovingià,
que per temor dels prínceps barbres,
dintre un convent vares cercà
la pau dels nimbes i dels arbres.*

*Encar tos ulls tenen record
d'un mant de gòtica princesa,
mística llum ton cabell d'or,
els teus petons claustral puresa.*

*Les auries rimes van volant
per la dolcesa de l'atzur:
llur vol és ampli, noble i pur,
i deixa rastre flamejant.*

*Serenes guiten les bellors,
els pensaments i la natura:
la més esplèndida s'atura
dels teus grans ulls en les clarors.*

*Altres, que van al seu encalç,
formen amb ella una harmonia,
i enjova així ta poesia
les rimes auries i triumpfals...*

*Gloria a ta carn, on és fugit,
refugi d'or, l'àtic esprit!*

JERONI ZANNÉ.

Buenos Aires, octubre 1916.

*La cultura popular és la base del progrés
dels pobles. Si volem per Catalunya aquest be-
nifet moral, engroixim els rengles dels inscrits
a la benemèrita i patriòtica «Associació Pro-
tectora de l'Ensenyança Catalana».*

ASPECTES DE LA CIUTAT

RAMBLAJANT

Me plau passar a l'hora del capvespre per la via joliva, activa i atractiva, netament barcelonina.

Me plau ramblajar; i sota la llum blanca d'artifici veure rostres que conec sempre i que mai recordo.

L'ànima es desfà entre la munió cercant remei a la solitud, fruïnt la vida d'un poble que'n sa creixença serva l'alba bonicor de l'aire senzill.

Convida l'hora del capvespre a la expansió cívica.

Es una comunicació muda, però eloqüent i expressiva. Es un enllaç sempre desfet i sempre renovat; ja amb una mirada sostinguda suaument, ja amb un llambregueig de instantània, viu i saltirà que ho toca tot sens deixar rastre.

Comunió d'ànimes de vida ciutadana en el despertament de la nirviositat nocturna, a frec de roba, arran de terra, sota la llum blanca d'artifici...

Còm plau ramblajar!

Còm plau endinzar-se en aquest riu de vivor jocunda, i envolcallar-se en el mareig ubriagador de sa corrent!...

Quin papelloneig més atentador aquest de les simpàtiques figuretes de l'agulla, del taulell, del magatzem, al sortir de la tasca prosaica, maleïdament prosaica, i quotidiana, entortellades del braç, vinclant llurs còssos prims de subtil gentilitat, i llurs testes alegroies d'ulls vius com teies enceses i boques desitjoses i atrevides.

Quina comunitat més admirable la que confon en un barrejament igualitari les opacitats dels trajos discrets, amb les refulgències enlluernadores dels joiells despallats de tota modestia, riallers, provocatius i tjomfants en els aristocràtics i ambulants mostradors de tall correcte i elegància exquisida!

Tots els matisos de la ciutat són representats en el variat aspecte de la multitud.

Es una congregació d'àtoms vinguts de tots indrets, que'n incansable bellugadiga informen la gran cèl·lula ondulant.

Còm plau immergir-se en son sí i buçar a ulls oberts el ple de la vida ciutadana!...

Jo no hi faltó mai als capvespres a la Rambla. Es mon aliment esperitual del cap de jornada.

El tràfec tramviari. La mostra elegant dels autos luxosa, de segell proceri. El dardar dels petits comerciants de la tinta recent, de la novitat d'última hora, que amb llurs crits, a l'atenció, des d'els pujadors circolants, a les aceres, i a les cafetines parades de goig foraster i de tedi ciutadà, es ressequen el gargamellò bò i mostrant el paper ennegrit de fresc i de flaire que escau a suor de treball, als qui indolents se remullen la gola sense sed, xuclen pastes sense ganes i mostren, amb displicència, llur habillament satu-

rat de fum i de cosmètic, indiferents, maqui-nals, amb deixos d'autòmata; que vos ofe-reixen en el passeig, per dotzena volta, noti-cies sensacionals amb un gest ràpid, desin-volt i de decisió confiada fins a refregar-vos la columnata estampada, incansables, rojos, suats, polsosos, enronquits fins l'afonia.

Quin tragí per tot!... Quin brugit de con-verses! Quin follejar en recerques! Quines veus els avinguts!...

Es un lloc d'elèctrica inquietut.

En mig d'ella, com plau el passeig, depar-tint amb l'amic tranquil i calmosament; parlar de benhaurances o de contrarietats vingudes ja, o temudes per l'endemà; asse-nyalar, amb goig lleuger, les feminitats passat-geres d'albor serena o de fervidesa bruna, sa-ludant a una que altra amiga al bell passar, mentres sentim a flor de llavi les senzilles notes carnerianes:

*L'amiga blanca m'ha encisat,
també la bruna...
jo só una mica enamorad
de cadascuna.*

i viure els records d'amics que ja ens deixaren, joves encar, per la pau eternal del repòs tràgic; acoblar impressions noves que van en-terrants, poc a poc, a més fondaria, les anti-gues; sentir la vida que s'esmuny alentorn nostre, ja en el madrigaleig escaient i graciós, contestat pel somris també escaient i també graciós, ja en l'admiratiu mut enfront la beutat que remembra la divinal bellor àtica.

Que n'és de plaent el passeig!...

Tot jorn el deixo amb recança i tot jorn hi torno amb més goig!

Aquest és el lloc on han començat mes infantines divagacions; han pres còs d'estudi les diverses facetes de la ciutat; s'han des-pertat idees de coses per mí ignotes; on he après a destrenar encapdellats problemes psicològics amb xicarrona i vulgar, però pro-fitosa filosofia; que m'ha esbandit la pensa després de llarg treball; m'ha donat alegria quan n'era melangiós; cogitació reposada quan desfet d'ànima.

Aquest és el lloc en que l'amic caríssim m'ha parlat d'uns germans qui són en un ambient estranger allunyats de la visió de nostre cel i de l'olor de nostra terra.

Jo m'he sentit deportat coralment a aquells pobles on hi laboren germans amb els ulls tombats melangiosament vers l'indret de l'ho-ritzó que amaga a la patria...

A seguit he transcrit l'impressió del cap-vespre ramblu, amb la volença de ser un record fresc que'ls renovés l'amor, a la faïç del que l'aimant immortal canta:

*...lo novo pellegrin d'amore
punge, se ode squilla di lontano...*

i ensems de salutació i abraç per damunt l'immensa planuria de l'Atlàntic.

J. M. FELIU i DOMENECH.

Barcelona, agost 1916.

CATALANS, GERMANS DE PATRIA

Es molt sensible no tenir assegurada la vida a una publicació catalana. RESURGIMENT, fun-dat amb els cabals d'un grup de bons patriotes, aspira a obtenir vida propia. Si esteu d'acord amb el seu criteri, sempre rectilini, i voleu tenir un periòdic que sigui expressió dels vostres sen-timents, sotscriuiu-se d'immediat a la nostra publicació. Fareu obra cultural, patriòtica i essencialment humana.

Sostenidors de "RESURGIMENT"

ARIAS, PIUS
CAIROL, MANUEL
COLOMER, FRANCESC
CUCURELLA, JOÀN
ESTEVE, VICENS
FLURIACH, LLUIS
FRAXEDAS, RICARD
GRAELLS, JOAQUIM
JULIÀ i AUGÉ, J.
LLONCH, JOÀN B.
MUR, ENRIC DE
NADAL i MALLOL, H.
PAGÈS i SUÑOL, P.
RIAMBAU, JOÀN
RIVIÈRE, LLUIS
SARDÀ i FORTUNY, OT DE C.
SIBILA, D.
SOLER, AMADEU
TRIAS, F.
VILA i VALLÈS

L'ETERNA CONQUESTA

Un jorn, a les palpentes anava ton jut;
i tú, il·lusionada, deies: «Còm era, ahí,
que jo considerava lleugerament les coses?
Avui ho entenc tot més: com en el maig les roses
estàn en l'eminència de son destí pregon,
jo del méu estimar ja sóc al cap de mont;
ja sé el valor de tot; sento i comprenc lo que és
el perdonà, el sofrir, l'entendre, i les demés
vies sentimentals, fulgor de nostra vida,
i que ets, o, Caritat, ma joia beneïda!...»
I avui, il·luminada, de nou has repetit:
has dit «que era arribada ta llum en el zenit;
que ara ja sabs ben bé la ciencia de l'amor,
que ets tota caritat, que ets tota tu, fervor.»
Doncs, perquè miraràs enlaire, eternament,
si no és per a copçar-ne més gran coneixement? —
I sempre dius igual: «Mon cor és un florir
de totes les tendreses, d'essència de sofrir
i de la coneixença de les humanes coses...
i sé lo que il·luminen, belles i tremoloses
les perlejants estrelles del manto de la nit...»
I cada jorn s'esqueixa d'aquest ram beneit
que és el teu cor, la flor nevada més bonica;
s'esfulla una il·lusió, se'n va de mica en mica.
Quan ella cau en terra, ja's torna un germinar,

i s'alça hermosa i pura com ciri d'un altar
un lliri o una rosa de gust delicadíssim,
florint, d'un sofriment angelitzat, puríssim.
Llavores m'il·lumina fins al bell fons del cor
i els seus reflexes bells tenen les llums de l'or.
I sé perquè la Creu té'ls braços ben extesos!
I sé perquè Jesús lluu cinc clavells encesos,
insignies de la ciencia de l'inspirat amor.
Jo sé que caminant, m'abrandarà el fervor
i seré cada volta de més amor ungida,
i que aniré seguint les rutes de la vida;
a cada sotragada o a cada goig latent,
una ensenyança nova per a l'amor, rebent.
O! ja tindré més seny, i no diré: «Sé prou
l'incògnita de Qui totes les coses mou;
i sé estimar i sé comprendre les humanes
vies del sentiment.» Properes i tardanes,
bé prou ne trobaré d'espines i de flors;
i he d'heure l'ensenyança de riures i de plors
que encara han d'iritzar mon ànima, enlairant-la:
Conquestes de l'amor i del saber, guiant la
cap a les excel·lencies dels sublimats dolors!

GRACIETA B. DE LLORENS.

Octubre de 1916.

LLEUGERES DISQUISICIONS POETIQUES

Avui, seguint el camí iniciat en perquirir les obres d'erudits preceptistes, per a avinentar a nostres poetes incipients quelcom evident, — ja que l'incuria podria portar-los ofuscats, — començarem recomanant ço que diu l'Ignasi Casanovas, traductor de la *Poètica*, d'Aristòtil: « Un talent, per poderós que sigui, si no's conresa amb l'acció fecundadora d'una doctrina i un magisteri encertat, va molt arrisc d'esvair-se en somnis estèrils, o de desencaminar-se per viarany perdors i caure en temptadors precipicis. »

I, efectivament, és cert; suara hem oit emetre un jui sobre l'endecasíl·lab clàssic català. Erroni el creiem; puix l'endecasíl·lab d'accents fixos a les síl·labes segona i sisena, cap autor ens el presenta com a clàssic català, encara que hi ha qui aferma resulta un vers molt ben acompassat.

L'endecasíl·lab que podria nomenar-se català modern, per no haver-se de bipartir a la quarta com l'antic i escaure els accents a les mateixes síl·labes, és el d'accents fixos a les síl·labes quarta i setena, que tant se troba en nostres clàssics.

Els endecasíl·labs, uns tenen accents fixos i altres movibles, però condicionalment.

Algun que altre autor fixa els accents a les síl·labes terça i sisena.

El d'accents fixos a les síl·labes quarta i vuitena l'anomenen sàfic perquè té el mateix nombre de síl·labes que aquest grec i sos accents cauen en algunes de ses llargues.

Tenen accent a la síl·laba sisena o sinó a la quarta i vuitena, els endecasíl·labs movibles a la castellana. A l'endecasíl·lab castellà, en el primer cas, no poden posar-se accents supernumeraris a les síl·labes cinquena i novena; i en el segon, s'han d'evitar a la terça i setena.

L'endecasíl·lab a l'italiana admet les mateixes combinacions que l'anterior, i a més la d'accentuar les síl·labes quarta i setena.

Versos dobles d'hemistiquis desiguals, és completament lícit fer-ne. S'han fet endecasíl·labs amb l'hemistiqui primer pentasíl·lab agut; amb hemistiqui de set, aguts, i de quatre.

Els endecasíl·labs clàssics catalans són aquells amb hemistiqui de quatre, aguts, i de set. Un té l'accent del segon hemistiqui a la síl·laba terça, i l'anterior a la segona. En nostra antiga poesia moltes vegades se troba mogut aquest accent, però en general cau a la terça.

Es deplorable veure esparses d'endecasíl·labs barrejats, i dissortosament això succeeix, a alguns, per supina o oblidança de les regles poètiques.

I per a refutar ço que s'ha discutit innúmeres vegades, de que si l'alexandri és més harmoniós que l'endecasíl·lab, trans-

crivim d'en Climent Cortejón ço que deixà dit en la seva *Perceptiva Literaria*: « Prescindint de la debatuda qüestió sobre si l'harmoniós endecasíl·lab del catalauno-provençal, de la llengua d'oc, de l'italià, del portuguès i el castellà, va pendre origen de l'exàmetre, com sostenen uns, o del sàfic horacià, com defensen altres, sempre podrem dir que és

un vers nobilíssim i que ha estat naturalitzat en tots els idiomes cults d'Europa, i és el vers per excel·lència; vers grandiloqüent que constitueix per sí sol una unitat com l'exàmetre o el pentàmetre clàssic i el modern alexandri francès. »

MANUEL CAIROL.

PELS BELLS INDRETS DE CATALUNYA EXCURSIÓ AL PIRENEU CATALÀ

De bon matí sortim de Ribes vers Caralps, amb una boira que s'arrocega arreu, que no deixa veure res; anem remontant el curs del Fresser, que corre i salta omplint de verdor ses voreres.

Tres quarts portem caminats, i es posa a ploure; sense casa on refugiar-nos, anem se-

len, està situada a una mena de golfes que s'hi puja per una escala de fusta sense barana. La porta d'entrada, no tanca; al fons hi ha una altra porta, que dona a altra habitació, que tampoc tanca. Hi han dos llits a cada cambra. Quan havent sopat demanàrem llum per a anar a dormir, tingueren de

Vall de Ribes. — Ribes.

guint el camí tot lo depressa que podem. La pluja bat cada cop més fort; i sota un mal cobert, on hi ha una brigada refugiada, prenem un xic d'alè, i tornem a emprendre el camí que, als pocs instants, errem, per dissort.

Al cap d'un quart, i sense deixar de ploure, trobem un barracot on hi ha un home que s'escalfa; ens sentem prop del foc per a fer el mateix que ell. Des de la porta s'obria el gran macís de muntanyes, nomenades de tot el món, regalant aigua per sos diversos espadats; és una paorosa meravella.

Després de breu repòs, desfem el camí, i seguint les paraules guidores d'aquell home, — o, el logi de la paraula, de Maragall! — arribem a Caralps, acompanyats sempre de la pluja. La casa on ens acullim, malgrat ésser espaiosa, és de lo més desmarxat; sembla feta expressa per a escenari de crims i misteris policíacs. La cambra que'ns senya-

anar a comprar, a corre-cuita, una espelma de cinc cèntims, que'ns entregaren encesa sense cap mena de palmatoria. Arribats a l'habitació, no'ns féu gaire goig veure dos homes, desconeguts, que dormien a la del costat; i, com no hi havia panys, posàrem una cadira a cada porta i ens ficàrem al llit. Per una finestra, amb porticó de fusta (res de vidres), que donava a la teulada, entrava un ventet seguit, seguit i geladet, — manyarà de les solituds d'aquelles serres, — que venia a orejar l'atmosfera.

Al sent-demà, el cel continuava núvol; més les muntanyes, lliures de boires, s'ens oferien a nostres ulls amb tota sa magestuosa bellesa. I ja ens teniu camí de Nuria, camí costarut i fadigós; més el panorama, que com més amunt pugem més se va aixamplant, ens enardeix i ens paga amb sa hermosura la pena de la pujada.

Hora i mitja de caminar i entrem, diríem, en el cor del Pireneu. Som a l'estret de Cremalt. Sembla que les immenses muntanyes s'ajuntin en esfereïdor abraç. L'impressió és forta; una ràpida esgarrifança recorra per tot mon ésser, enfront de la portentosa visió d'espaldats i abims. Travessem un petit pont i, sempre pujant per camí de roca viva, ens ajuntem amb un pastor que mena unes ovelles dret a Nuria, davant la Fontalba, hermosa cascata que brolla de l'entranya del Puigmal:

« Del pit descomunal
del lluminós Puigmal,
naix la Fontalba;
la filla del gegant
s'escorra, tot jogant,
de s'ampla falda.
No raja, no, tan bell
lo destrenat cabell
de gentil fada,
quan al descloure els ulls
lo deixa caure, a rulls,
per ses espatlles. »

instants de pler poguessim fluir-los amb les persones que més estimem! Crec bé que aleshores existiria la completa felicitat.

La font de Sant Gil canta, allí aprop, sa cançó humil i carinyosa; son aigua, geladíssima, s'ha de beure poc a poc i com qui pren un mantegat; vénen ganes de bufar-la per a apaivagar sa fredor. Nou pedretes, gitudades en sa taça recipient, no's poden traure una a una sense enravenar-se la mà. Els versos d'en Verdaguer tornen com una carícia a ensenyorir-se del pensament:

« Fonteta de Sant Gil,
que veus la Flor gentil
d'eixa muntanya,
qui amb tu pogués besar
de Nuria en son altar
s'hermosa planta.
Rosari de brillants,
o, font! entre ses mans
qui així t'esgrana?
T'esgrana del cor séu
per la Mare de Déu
ma dolça patria. »

Muntanya alta. — Collsacabra, santuari de Cabres.

i eixos versos, que floreixen subtilment en la recordança del gran mossèn Cinto, vénen a embellir més aqueixos prodigis de la creació.

I anem fent via, pujant sempre, seguint el riu que juguineja i salta, formant diverses cascades: la del salt del frare, la de la cúa del caball, etc., etc., i amb les que hi barrengen ses aigües altres que devallen dels cims.

Portem tres hores caminades des de Caralps; la gran gorja fa un petit estret, passat el qual, entrem en la plaenta vall de Nuria, llisa, envellutada de finíssim herbei; per a fer-ho més bonic, el cel s'aclareix, i el sol ho omplena tot amb sa polsina d'or. La impressió fou d'encantament. Escampada per la vall, una nombrosa vacada pasturava, el pastor al mig amb la barretina fins a les orelles. Ens somrigué amicalment al dar-nos el bon dia.

La blancor del caseriu que forma el Santuari, brillava amb enlluernaments de festa; i enllà, nêtes, retallades sobre el blau del cel les muntanyes se destacaven bellíssimes, com si anunciessin miraculosa aparició. O, si eixos

I entrem a veure la verge, a qui han basat una esglesia nova; pugem al cambril, en tant l'organista fa sonar l'orga amb aires de «La Bohème» i després el «Valse brune». Sols dues pageses (vingudes a peu de Sant Julià de Sardanyola, Berga) resen als peus d'aquella a qui en Maragall demanava li dongués «l'esgarrifança dels grans miracles complerts».

Eixim al defóra i determinem dinar i anar-nos-en, puix el fret és molt intens. Així ho férem, deixant amb certa recança aquell lloc tan proper del cel.

A l'hora i mitja de devallar vers Caralps i Ribes, som obsequiats amb un xàfec, que no hi valen paraigües ni roca sota la qual esperem que passi. Per sòrt tornà a eixir el sol, que aclarí la tarde.

De vespre, és dir, ja nit entràrem a Ribes, satisfets de la jornada.

JOSEP PUIG.

Barcelona, setembre 1916.

CRÒNICA DE CATALUNYA

Un fet brutal, inoït, una d'aquestes malvestats que subleven l'ànima més apacible i moderada, ha succeït la nit del dissapte 19 prop-passat, a la ciutat de Girona.

Se celebrava una festa popular de barri, a les rambles, amb la més honesta i pacífica expansió. Una d'eixes festes de caràcter genuïnament català, que s'escorren sempre en un ambient de plàcida alegria i de respecte mutu.

El poble, endut pel sentiment catalanesc de la seva peculiar idiosincrasia, s'entregava de ple a l'alegria del viure, seguint marcadament el ritme de la tonada que escampava la vibració del metall.

Una cobla tocava sardanes i el poble fruïa dançant-les. Les rambles, vessaven de generació. Pels balcons, finestres i portals de les cases, la gent disfrutava contemplant joiosament el va-i-ve de les rotllanes. Rengles de cadires s'havien omplert, obstruint el pas per les aceres, i en suaus murmuris i exclamacions de sobtada alegria la multitud s'apretava per a millor presenciar la festa.

De prompte, entre el brujit confós s'alçà pels aires una ramor estranya com un gruny ferotge, i alhora es vegé, en un àngul del passeig, un remolí de carn humana. Fou un instant terrible. Tothom fugia esmaperdut, atropellant-se per a cercar refugi. Dònes i criatures, amb crits i plors d'esverament, queien i es copejaven. Sonaren varis trets, i la confusió arribà al paroxisme. Els que no's trobaven prop del grup d'on sorgí la baralla, es preguntaven, espaordits: Què passa? Però què és això?

El tumulte durà uns deu minuts, i es produí així: Mentre estaven ballant les sardanes, d'un grup de militars s'oïren frases duríssimes, insults grollers dirigits als pacífics sardanistes, insults que's feien extensius a tots els catalans. Uns quants es disposaven a demanar satisfaccions, i a seguit un tinent de l'exèrcit agredí a un paisà pegant-li bofetada. La lluita s'entaulà entre militars armats i ciutadans indefensos, amb el ben entès que'ls primers hi anaren ja disposats a la brega. Un escamot d'oficials i sargents, brandejant sabres i revòlvers, atacaren a la multitud sense contemplació, atac que repel·lí el públic amb cops de cadires i a braç lliure. De la lluita resultaren deu paisans ferits, quatre dels quals ho foren de greugetat, tement-se per la vida d'alguns d'ells.

Els ànims dels pacífics ciutadans s'exaltaren fins a l'extrem, i durant uns quants dies se temien topades sagnantes. La serena actitud de les autoritats populars, i el gestic enèrgic que saberen adoptar per a domenyar el conflicte, evitaren gestes luctuoses.

L'Ajuntament elevà al govern de l'estat una memoria que bé pot dir-se és el me-

morial d'agravis de la ciutat profanada i ensagnantada covardament per les turbes emparades per la llei de jurisdiccions.

No cal dir que'ls successos de Girona han repercutit per tots els indrets de la patria catalana, revoltant consciències.

El poble de Castelltersol ha volgut honorar la gloria d'un dels seus més il·lustres fills, l'eminent cirurgià, orgull de Catalunya i de la ciencia mundial, el doctor Miquel A. Fargas.

Un dels dies de la seva festa major, el 28 del prop-passat agost, el poble tot se dirigí solemniament a la casa on nasqué el gran home de ciencia, i descobrí una làpida que previament s'havia col·locat a la façana, costejada per l'Ajuntament, mentre una gran massa choral entonava, amb acompanyament d'orquestra, un himne «en recordança del que fou eminent i savi metge», lletra d'Antoni Malats i música d'en Joàn Gaig.

El sentit homenatge resultà un gran esdeveniment. A més de les autoritats locals hi assistiren el president de la Mancomunitat Catalana, el rector de la Universitat de Barcelona, delegats de l'Institut d'Estudis Catalans, de l'Ajuntament de Barcelona, del poble de Moià i un gran número de personalitats literaries, artístiques, científiques i polítiques.

Pronuncià un eloqüent discurs el regidor de Barcelona, en Jaume Bofill i Mates, i en l'acte de col·locar el retrat del doctor Fargas en la galeria de castellersolencs il·lustres, els doctors Estrany i Carulla.

L'Ajuntament de Barcelona ha votat la quantitat de 2.000 pessetes per a les obres d'erecció d'una estatua al gran patrici català, el canonge Pau Claris, promotor de la revolució del corpus de sang l'any 1640 contra el despotisme del Comte-Duc d'Olivars.

L'estatua es col·locarà en el buit que deixà en la barana d'ingrés al saló de Sant Joàn el trasllat de la del valerós capdill màrtir de la llibertat de Catalunya, en Rafel Casanova, a la Ronda de Sant Pere.

També ha aprovat l'Ajuntament un dictamen destinant 500 pessetes per a posar una làpida a la façana de la casa on morí l'altíssim poeta i pensador en Joàn Maragall.

Enguany han estat més numeroses les Colònies Escolars. L'èxode dels petits cercant les sanitoses flaires de la muntanya o les vitals carícies de l'oreig marí, ha donat un pintoresc espectacle a les vies ciutadanes. Són molt importants les colònies establertes a Prats de Lluçanès, Vilassar i Sant Hilari

El Teatre de Natura segueix portant molt públic a les afores de la ciutat. En el de Vallvidrera s'ha representat la obra d'Humperdink «Ton i Guida», quina traducció es deu al plorat Joàn Maragall. A pesar de tenir a son càrrec la direcció artística l'impeccable Adrià Gual, la obra no s'amotillà a les condicions d'aquesta mena de teatre.

Al Parc Güell i a benefici de l'Associació Internacional de Protecció a les Noies, es dongué una representació de «Maruxa», de l'Amadeu Vives, amb molt bon èxit i bona entrada. El baríton Ignocenci Navarro fou l'hèroe de la tarda.

I per últim, un dels dies de la festa major de Ribes se posà en el bosc d'en Capdevila la forta producció de mestre Guimerà «Terra Baixa», per la companyia Casals-Cazorla.

En aquesta temporada de fires i festes majors, se celebren en moltes poblacions de Catalunya els clàssics Jocs Florals. Població mitjanament important, si no té els seus jocs florals pomposos, celebra un modest certamen literari.

Jocs Florals a Gracia, a Badalona, Poble Nou, Sans, Sant Martí, Sarrià. Jocs Florals a Girona, a Berga, La Escala, etc., etc., és a dir, una verdadera batalla de flors.

Per Barcelona els Jocs Florals ja són un valor històric, una tradició que causa respecte però que no entusiasma. Avui en dia els grans poetes ja no hi concorren als jocs florals, i per'xò veiem el migrament d'aquestes festes, abans tan esplendents. I és que ja han complert la seva missió, ja han fet el que devien els jocs florals: desvetllar l'ànima del nostre poble. Avui aquesta ànima sent la fretura d'estendre ses ales i per'xò deslliga's de certs prejudicis tradicionals.

Els Jocs Florals, doncs, sols tenen raó de existir a les ruralies i entre la col·lectivitat catalana a l'estranger, puix els pobles forans, com la Catalunya emigrada, no senten tant d'aprop els batecs de nova vida, pel motiu de que ses consciències, sinó domenyades, se troben retudes per l'ambient desnacionalitzador que respiren.

Ja s'atança novament la trista data de l'onze de setembre. Farem com tots els anys. Anirem a cubrir l'estatua de l'heroic Conceller; ens esplaiarem entonant l'himne sagrat de la patria, donarem visques a la llibertat dels pobles, clourem amb una vetllada teatral la remembrança eterna, i en tant Catalunya romandrà junyida a l'estat famolenc sense que'ns caigui la cara de vergonya.

R. Q. A.

Barcelona, setembre de 1916.

DES DE MENDOZA

El mes de setembre ha estat d'inusitada acció patriòtica portada a terme, d'una faigó admirable, per l'entitat, casal de germanor catalana, «Centre Català».

Com a afirmació dels sentiments de moderna catalanitat que inspiren l'obra de la nostra institució, tingué lloc el dia 7, a quarts de deu del vespre, una gran festa cultural, que's vegé coronada per l'èxit més falaguer i espontani, commemorant el vuitè aniversari de la seva fundació.

El Teatre Municipal, on se celebrà la vetllada, presentava un aspecte bonic i encisador. Belles i gracioses damiseles feien honor a les virtuts de la raça catalana. L'ambient plàcid i expansiu, propici, feia recordar agradament les dilectes festes que hem fruit a la patria dels nostres amors. Els sentiments s'exterioritzaven en franca comunitat de ideals. Vivim esperitualmente sota el cel de Catalunya.

La formosa producció de l'heroic capdavanter del moviment reivindicador del teatre de la terra, «La Mare Eterna», del gran Iglesias, fou posada en escena amb molta cura i representada d'una faigó discreta i lloable pels estudiosos aficionats del quadre escènic que dirigeix en Joàn Cucurella.

La senyoreta Martí digué, amb amor i gentilesa, l'exquisit paper de Marió, demostrant bona disposició i carinyo pel que se li encomanà.

El senyor Fornés, en el cantor de la vida, l'esperitual i sofert Florenci; en Serra, en l'enamorat Gabriel; en Cerdà, en l'Andreu; en Garriga, en l'Enganya-amos; com en Galobart, en el Ros; i l'Aregall, en el Llec, se portaren molt bé, obtenint tots forces aplaudiments i felicitacions pel seu comès.

La segona part del programa anà a càrrec de l'Orfeó «Art i Patria», sota la intel·ligent direcció del mestre en Rafel Vidales, entonant-se, d'una faigó notabilíssima, les obres: «Cançó de Taberna», d'en Mendelsshon; «Primavera Eterna», d'en Morera, i «Els Xiquets de Valls», d'en Clavé.

Mereix el·logiar-se la excel·lent interpretació que, de les composicions, feu el meritíssim mestre, puix sabé transportar a la massa choral, exactament i sense afectacions, les diferents modalitats de les tres peces d'escola tan distinta. Rebi el senyor Vidales la nostra felicitació.

El públic premià amb aplaudiments entusiastes, eixits del cor, la exquisida labor de l'Orfeó.

Resumint, direm que fou una vetllada magnífica, d'expansió verament catalana, puix no hi hagué, en la festa, una sola nota dissonant.

Encara amb el bell record del festival ressenyat, assistirem a la vetllada patriòtica que, en remembrança de la luctuosa jornada en la qual ens foren arrebaçades les llibertats de la patria, realitzà el benemèrit «Cen-

tre Català», la nit del dia 11, en mig d'un entusiasme delirant.

Foren llegides, primerament, varies poesies patriòtiques, i a seguit, elements del quadre escènic representaren la vibrant producció d'en Josep Burgas, «Jordi Erin», quines estrofes rublertes de fervor envers la patria i d'anatemes contra l'opresor, causaren a l'auditori extremaments de delectança, aplaudint-les amb frenesí.

A continuació, el notable pianista català, Pagès-Rosés, qui, en sa gira per provincies, se trobava entre nosaltres, executà, magistralment, varies obres que foren molt celebrades per la concurrència. En elles nostre paísà féu gala d'una habilitat i justesa de expressió ben poc comunes. Rebé moltes felicitacions.

Després, l'Orfeó «Art i Patria», obeïnt al mestre Vidales, desgranà un programa de

cançons, que renovaren el bon concepte que de la interpretació ens merequé el dia 7.

«Els Segadors», l'himne sant de Catalunya cantat amb molt braó, inflamà els cors de entusiasme.

Fou una vetllada digna de la efemèrides heroica.

X S'ha iniciat, entre uns quants entusiastes, una subscripció destinada a la humanitaria obra d'enviar paquets d'apadrinament, que realitza «La Unió Catalanista» i el valent portaveu del verdader nacionalisme català el periòdic «La Nació», de Barcelona, als nostres germans de patria que lluiten, al front francès, per la llibertat dels pobles.

X

Mendoza, octubre de 1916.

HERMEN ANGLADA CAMARASA. — Il·lustre pintor català, de concepció estupenda, creador d'una nova escola, qui, després d'admirar al món amb les seves obres genials, ha revolucionat a la crítica espanyola amb motiu de sa primera exposició a Madrid.

NOVA ANTOLOGIA POETES CATALANS CONTEMPORANIS

EGLOGA SENSUAL

Clyris, la bruna pastorella,
corra pels camps de blat ardents;
porta un desig de fontanella
damunt dels llavis sangonents.

Posa un braçat de flors i espigues
sobre la sina palpitant,
més una colla de formigues
se li escampa pel voltant.

I una frisansa indefinida
ja li comença a esdevenir:
ella se sent com posseïda
sota la túnica de lli.

I treu del marge de la sina
bada-badocs i espigues d'or,
més el dalit que la domina
no troba mica de conort.

Clyris, la bella adolescenta,
corra pels camps coberts de sol;
la formigor que l'aturmenta
troba en la cursa lleu consol.

Que dins la túnica folgada
l'aire s'escorre furient
i torna a Clyris temperada
d'aquell estrany posseïment.

I corra sempre en sa follia
i salta margens apocats
i llisca com no lliscaria
amb dues ales als costats.

I obra la boca riallera
i esten els braços amplament
i es va desfent la cabellera
sots la mà líbrica del vent.

Clyris, la folla cursa atura:
troba la font i el rierol;
l'aigua que raja és tan pura
que fins tremola en el bassol.

I la pastora s'hi aboca
amb una gracia de serpent;
el doll sanglota dins sa boca
i li tempera el llavi ardent.

Emperò Clyris no's contenta
de l'aigua clara que ha begut:
guaita si ànima viventa
vora la font ha aparegut.

I com no veu altra figura
que son reflex en el bassol,
desclou la blanca vestidura,
regalimanta d'aigua i sol.

I llença ones d'aigua clara,
damunt del còs càlid i nu
i riu pensant si com és ara
l'esguardaria mai ningú.

I cull formigues afogades
damunt la pell del seu còs clar...
Quan té les tempes encalmades,
li ve desig de reposar.

Damunt la prada d'herba prima
s'assenta Clyris, nua encar —
la cabellera regalima
petites gotes a l'etzar. —

I encara presa de fretura
estreny les mans damunt del pit
i espera així la joia obscura
d'ésser besada per la nit.

Els estels ploren claror viva:
ningú'ls podria aconsolar.
La lluna blanca s'encativa
de tantes coses a guaitar.

Una blavor serena i pura
besa la terra lentament;
Clyris, la bella, la detura
damunt del llavi sangonent.

I ageu el còs a l'herba pia,
cercant els braços de la nit;
amb les mans pàlides destría
el bru mantell de l'infinit.

Gonfla la sina sotmoguda
pel gran afany d'haver l'abraç
d'aquella verge alta i muda
que s'esmunyia sota el braç.

Més la serena nit devalla
tota en silenci i castedat;
dins son amor s'hi envolcalla
la tremolosa font i el prat.

I l'herba fina és amarada
del rou, alè cast de la nit.
Clyris, devé desconortada
per son desig inassolit.

I aturmentada de recança, —
i amb un coronament de brins, —
deixa la font que va escolant-se
i va a la cerca dels camins.

Amb les frisances decebudes
i l'ingorable desconsol
de sapiguer les flautes mudes
vora el gemec del fontinyol.

JOAQUIM FOLGUERA.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

NORMES ORTOGRÀFIQUES

(Vegi's el número 1.)

7. S'escriuran amb *l* doble (pronunciada *l+l*), no sols els mots com *ca-vre-tel-la*, *pot-xi-nel-li*, en els quals encara sol pronunciar-se el dit *sò*, sinó en tots els mots erudits que en llatí presenten *ll*. — mots en els quals la transcripció tradicional catalana *ll* (pronunciada *l+l*) sol trobar-se reemplaçada per la transcripció castellana *l* senzilla; — tals són, entre altres, *allegoria*, *alliteració*, *al·locució*, *al·lotròpic*, *allucinar*, *alludir*, *apellar*, *bel·licós*, *cancellar*, *capillar*, *cavillació*, *cèl·lula*, *circumvallació*, *collaborar*, *collapsus*, *collateral*, *collació*, *collecta*, *collega*, *collegi*, *collisió*, *collocar*, *colloqui*, *constel·lació*, *crystal·lografia*, *destillar*, *el·lipse*, *emollient*, *equipollent*, *excellent*, *expellir*, *fil·loxera*, *flagellació*, *fol·licol*, *gallicisme*, *idilli*, *illegal*, *il·legítim*, *illès*, *il·lícit*, *il·limitat*, *il·luminar*, *il·lusió*, *il·lustre*, *impellir*, *installació*, *intelligent*, *libèl·lula*, *malleable*, *maxillar*, *melliflu*, *metallurgia*, *millèsim*, *nullitat*, *oscillar*, *palladi*, *palliatiu*, *Pallas*, *palli*, *paral·lel*, *paral·laxe*, *pollen*, *Pòllux*, *pullular*, *pusillànim*, *rebellió*, *repellir*, *satèl·lit*, *sibilla*, *síl·laba*, *sillepsi*, *sil·logisme*, *sollicitar*, *vacillar*, *velleitat*.

Però mentre no es convingui a representar la *l* palatal altrament que amb el símbol *ll* (Ex.: *aquella*, *aixella*, *sella*), la *l* doble serà escrita intercalant un punt alçat entre les dues *l*: *carretel·la*, *potxinel·li*, *col·legi*, *intel·ligència*, etc.

8. *M* i *n* interiors davant de consonant:

Davant de *b*, *p* i *m*: s'escriurà constantment *m*. Ex.: *ambre*, *tomba*, *ombra*, *combustible*, *embenar*, *imibició*, *ample*, *pàmpol*, *rompre*, *compadir*, *emparar*, *emplujat*, *impunit*, *impiadós*, *commoure*, *commensurable*, *commutar*, *emmalaltir*, *emmagatzemar*, *emmirallar*, *immens*, *immortal*, *immediat*, *immersió*, *im·miscible*, *imminent*.

Davant de *f*: s'escriurà, per regla general, *m*. Ex.: *càmfora*, *àmfora*, *èmfasi*, *límfa*, *nímfa*, *tríomf*, *amfibi*, *amfiteatre*, *simfonia*, *emfàtic*. Excepció: Els prefixos *con-* *en-* i *in-* (que canvien la *n* en *m* davant de *b*, *p* i *m*) conserven la *n* davant de *f*: *confegir*, *confessar*, *confiar*, *confondre*, *confraria*, *enfebrat*, *enfeinat*, *enfortir*, *enfosquir*, *enforçar*, *enfredorir-se* (però *emfàtic*, *emfisema*, *emfragma*), *inflar*, *infant*, *infinit*, *influent*, així com *infern*, *inferior*.

Davant de *n*: s'escriurà *n* o *m* (no *mp*) d'acord amb la pronunciació. Ex.: *ennuolar-se*, *ennegrir*, *connivència*, *innecessari*, *innovació*, *innat*, *condemna*, *indemne* *solemnia*, *amnistia*, *columna*, *damnació*.

Davant de *c* i *t*: s'escriurà *mp* en els mots presos del llatí els quals presenten en aquesta llengua el nexa *mpt*. Ex.: *exempció*, *redempció*, *assumpció*, *consumpció*, *presumpció*, *exempte*,

prompte, *redemptor*, *peremptori*, *sumptuos*, *presumptuos*, *consumptiu*, *contemptible*, així com *temptar* i *compte*, *comptar* (en francès *compter*), però *contar* = narrar, *retreure* (en francès *contenir*). — En els altres casos, s'escriurà *n*: *lancar*, *encarir*, *encès*, *encecar*, *concepte*, *content*, *enterbolir*, *interior*, *empena*, *etcètera*, etc. Excepció: *comte* (cast. *conde*), *femta*, *impremta*.

Davant de les altres consonants: s'escriurà *n*. Ex.: *venda*, *endolcir*, *sangonós*, *engolir*, *diuenge*, *engelosir*, *ginjol*, *conjuguar*, *entajrar*, *enllestir*, *conquilla*, *enquesta*, *enraonar*, *consirós*, *ensuperbir*, *enveja*, *envellir*, *canvi*, *mirvar*, *enzima*. Excepcions: *premsa*, *Samsó*, *somriure*, *tramvia*.

Noteu: *setmana* (no *semmana*), *cofna* (no *conna*), *sagna* (no *sangna*).

S'escriurà constantment amb *m* el prefix *circum-*, qualsevol que sigui la consonant següent: *circumpolar*, *circumvolució*, *circumferència*, *circumstància*.

9. Preposició provinent de *apud*: *ab* i, amb l'adjunció d'una nasal, *amb*; la primera forma (*ab*), empleada sistemàticament pels autors antics (que escrivien també normalment *abdós* per *ambdós*, de *ambi*+*duos*) i, fins fa poc, d'ús general dins el llenguatge escrit; la segona (*amb*), gaudint, dins el domini lingüístic català, d'una extensió incomparablement més gran que *ab* i l'única empleada en la pronunciació normal de Barcelona:

S'escriurà *amb*, evitant-se així un divorci no prou justificat entre la llengua escrita i la parlada.

10. S'usarà *q* i no *c* davant de *u* asil·làbica, la qual s'escriurà amb dièresi (*ü*) davant de *e* i de *i*, i sense davant de *a* i de *o*. Exemple: *quatre*, *quan*, *quant*, *qual*, *quart*, *quadri·làter*, *qualitatiu*, *aquàtic*, *aquós*, *equador*, *obliqua*, *iniqua*, *qüestió*, *equestre*, *freqüent*, *conseqüència*, *eloqüència*, *delinqüent*, *delinqüescent*, *obliqüitat*, *quota*, *aliquota*, *quocient*, *quotidià*; però *cueta*, *cuaça*, *cuota*, derivats de *cua* (trissíl·labs), *evacuar*, *vacuitat* de *vacuus* (tetrasíl·labs), *perspicuitat*, *innocuitat*, de *perspicuus*, *nocuus* (pentasil·labs).

11. Dins les paraules erudites s'escriurà rigorosament *s* o *ss* segons que el llatí presenti *s* o *ss*. Ex.: *adhesió* (no *adhessió*), *apoteosi*, *asil*, *basílica*, *centesimal*, *cohesió*, *conclusió*, *corrosió*, *difusió*, *eclésiàstic*, *entusiasme*, *epísodi*, *exclusió*, *explosió*, *icosaedre*, *infinitesimal*, *lesió*, *misàntrop*, *museu*, *nasal*, *prosel·lit*, *residu*; *admissió* (no *admissió*), *agressió* *abscissa*, *antecessor*, *assidu*, *colossal*, *dissolut*, *impressió*, *premissa*, *pressió*, *vicissitud*.

El prefix *trans-* no serà mai escrit *tranz*; així, *transacció*, *intransigent*, no *tranzacció*, *intranzigent*.

12. El *sò* de *s* sorda, que, seguint un criteri alhora etimològic i tradicional, tothom convé a representar per *c* davant de *e*, *i*, en mots com *cent* (de *centum*), *vèncer* (de *vincere*), *essència* (de *essentia*), s'escriurà anàlogament amb *ç* i no amb *s* (o *ss*) en fi de dicció o davant de *a*, *o*, *u*, en mots com *dolç* (de *dulcis*), *venç* (de *vincit*), *aparença* (de *apparentia*), *faça* (de *faciat*).

Ex.: *dolç* (*dolços*, *dolça*, *dolces*, *endolcir*, *dulcificar*), *calç*, *la falç*, *eficaç* (*eficaços*, *eficacia*), *feliç* (*feliços*, *felicitat*), *atroç*, *vivaç*, *precoç*.

glaç (*glaçar*, *glacial*), *braç* (*braços*, *abraçar*, *bracet*), *llaç* (*enllaçar*), *faç* (*facial*), *lluç*, *balança* (*balancejar*), *França* (*francès*), *solaç* (*sol·laciol*), *comerç* (*comercial*), *calçar* (*encalçar*, *descalç*), *paniç*, *pedriç* i altres derivats en *-ç*, *vincladiç*, *enyoradiç* i els altres derivats en *-diç*, *venediça*, *bellugadiça* i els altres derivats en *-diça*, *canemaç*, *bonaç* i els altres derivats en *-aç*, *açò* (*ecce hoc*)

esperança (*esperançar*), *venjança*, *assegu·rança* i els altres derivats en *-ança*, *temença*, *parença* (*aparençar*, *parencer*), *coneixença* i els altres derivats en *-ença*, *escurçar*, *avençar*, *alçar*, *cançó*, *llençol*, *començar*, *adreçar*, *des·troçar*, *març*, *força*, *terç* (*terça*, *tercer*).

S'admet, però, la substitució de la *ç* tradicional per *s* o *ss* en els mots presos de l'àrab, en els quals ja d'antic es noten freqüents vacil·lacions entre *ç* i *s*; tals són entre altres, *safrà*, *sucre*, *sabata*, *safata*, *Saragossa*, *assotar*, *arròs*.

Noteu: als mots que cal escriure amb *ç* corresponen mots castellans amb *c* o *z* i mots italians amb *c*, *ci*, *cci* o *z*, *zz*: *dolç* cast. *dulce* it. *dolce*, *calç* it. *calce*, *falç* cast. *hoz* it. *falce*, *eficaç* cast. *eficaz* it. *efficace*, *atroç* cast. *atroz* it. *atroce*, *feliç* cast. *feliz* it. *felice*, *glaç* italià *ghiaccio*, *braç* cast. *brazo* it. *braccio*, *llaç*, castellà *lazo* it. *laccio*, *balança* cast. *balanza* it. *bilancia*, *calçar* cast. *calzar* it. *calzare*, *comerç* cast. *comercio* it. *commercio*, *començar* cast. *comenzar* it. *cominciare*, *esperança* castellà *esperanza* it. *speranza*, *cançó* cast. *canción* it. *canzone*, *força* cast. *fuorza* it. *forza*, *març* cast. *marzo* it. *marzo*, *endreçar* cast. *enderezar* it. *indirizzare*, etc. Però la regla segons la qual s'escriuria *ç* quan el castellà escriu *z*, presenta un nombre considerable d'excepcions degut, d'una part, al fet de rebutjar-se la *ç* en els mots de origen àrab (*sucre*) i, d'altra part, al fet de presentar el castellà en alguns mots *z* corresponent a una *s* llatina (*zozobra*): *azafrán safrà*, *azúcar sucre*, *azufre sofre*, *azote assot*, *zozobra sotsobre*, *zafiro safir*, *mezclar mesclar*.

Com a resultat d'aquesta Norma, no caldrà mai escriure *ç* davant de consonant ni en principi de paraula, llevat en el pronom *ço* (forma abreujada de *açò*) i en l'adverbi *ça*,

(Seguirà).

NOTICIES

X Curosamment editat, formant un volum de 104 pàgines, el valent periòdic nacionalista català «Germanor», de Santiago de Xile, ha celebrat el quart aniversari de la seva fundació, remembrant, ensemps, la heroica jornada de l'onze de setembre de 1714.

Una nutrida col·laboració avalora l'esforç realitzat per la redacció del nostre estimat confrare.

X L'«Agrupació d'Art Escènic del Casal Català», de Buenos Aires, dedicà una funció d'honor al notable aficionat en Baldomer Cunillé, representant-se les obres «Mar i Cel» de mestre Guimerà, i «Cura de moro» d'en Frederic Soler (Pitarra).

La festa, que tingué lloc el dissapte dia 23 del prop-passat setembre i en el saló-teatre «Mariano Moreno», se vegé força concorreguda, evidenciant-se les simpaties que's té guanyades l'estudiós homenatjat. Per deferència a en Cunillé, prengué part en la representació l'aplaudit actor en Cassimir Ros.

A les felicitacions rebudes, hi juntem la nostra ben sincera.

X En l'audició donada últimament per la Societat Argentina de Música de Càmera, la intel·ligent interpretadora del *lieder*, Jessié S. de Pamplin, modulà d'una faïçó impecable, acompanyada de quartet a corda, «La mort del rossinyol», formosa melodia del mestre C. Fontova, que obtingué una franca acollida.

A més d'aquesta bella pàgina, nostre compatrici és autor d'una serie de composicions inèdites, de caient popular, que cantades per nostre Orfeo serien, algunes d'elles, triomfals revelacions.

X Es troba a aquesta capital, on pensa radicar-se, el notable escultor català l'Antoni Bagué.

Sabem li han estat encomanades quelques obres per distingides personalitats de la nostra col·lectivitat.

Desitgem que'l seu art s'imposi a aquestes terres, per gloria d'ell i de la terra que'l vegé nàixer.

X El Casal Català, de Buenos Aires, ha rebut una atenta comunicació del Cònsol de França, en la que agraeix, per encàrrec especial del President de la República, de dit país, les frases d'afecte que li foren adreçades pel president del Casal Català, amb motiu de les prerrogatives concedides pel govern francès a la llengua catalana.

X Per la premsa provinciana ens enterem amb goig dels èxits artístics obtinguts per nostre compatrici el notabilíssim pianista en Segón Pagès i Rosés.

Ultimament ha estat aclamat a Sant Rafel i a la Ciutat de Mendoza, per un públic selecte i heterogeni.

X El distingit professor i notable poeta català, en Pere Roca i Martí, ha guanyat el premi «President de la República», en els Jocs Florals darrerament celebrats a Tucumán, amb una acurada traducció al castellà de la formosa poesia «Le Crucifix», d'Alfons de Lamartine.

Celebrem de tot cor l'honrosa distinció bo i felicitant al senyor Roca i Martí pel seu triomf poètic.

X Per la premsa últimament arribada de Barcelona ens enterem que l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ha acceptat com a soci col·lectiu al «Centre Català», de Mendoza.

Es lloabilíssim l'esforç d'aquest admirable Centre Català a favor de l'ensenyament del nostre poble.

Es la única de les institucions catalanes de l'Amèrica del sur, associada a l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana. Tant-de-bo fos imitat el seu gestic per les demés, puix per molt que's faci és poc davant la grandiositat de l'obra a realitzar.

X Han estat nomenats representants de la nostra revista, els senyors: Pere Palmés, a San Juan; i en Salvador Densa, a Paraná.

CLEMENTINA ARDERIU. — Autora del llibre «Cançons i Elegies», que acaba de publicar-se i que ha estat la consagració de tan exquisida poetessa catalana.

Revista de revistes, opuscles i periòdics

Civitas, revista trimestral, corresponent als mesos d'abril, maig i juny, orgue de la Societat Cívica «La Ciutat Jardí». Barcelona.

Memoria dels treballs realitzats durant l'any 1915 pel «Museu Social de Barcelona».

L'activitat internacional en materia d'habitatge i construcció cívica, per C. Montoliu. Publicació de l'Institut de Ciències. Barcelona.

Catàleg de les instal·lacions existents en el «Museu Social de Barcelona».

La cooperació en el movimiento de las ciudades jardines, per C. Montoliu. Barcelona.

Germanor, revista quinzenal dels catalans de Xile. Números 95 i 96.

Acció Catalana, butlletí del «Casal Català», de Buenos Aires. Números 5 i 6.

Tot català té el dever moral d'ajudar al sosteniment d'escoles catalanes, inscrivint-se soci de l'«Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana».

"PELS HOMES QUE LLUITEN PER LA LLIBERTAT DEL MÓN"

Destinada a engroixir la llista de sotscripció oberta a Barcelona, hem rebut una quantitat dels senyors següents:

DE MENDOZA

Joaquim Pous, 1 pessó; Josep Garriga, 1; Joàn Cucurella, 1; Dr. Francesc X. Cortada, 1; Agna Perramón de Cortada, 1; P. Pagès Suñol, 1; Joàn Batista Baguñà, 1; Leandre Bou, 1; Joàn Fabrellas, 1; Artur Gallart, 1; Narcís Fornés, 1; Rosend Aregall, 1; Antón Campderrós, 1; Joàn Mas, 1; Mariàn Rosés, 1; Leopold Cerdà, 1; Josep Puig, 1; Lluís Mascort, 1; Martí Mascort, 1; Agustí Rosich, 1; Francesc Cadefau, 1; Josep Barceló, 1; Xavier Masip, 1; Calixte Cerdà, 1; P. Pagès Oliver, 1; Salvador Ferrés, 1; Damàs Gómez, 1; Isidre Serra, 1. Total: 28 pessos.

DE ANATUYA (provincia de Corrientes)

Miquel Vilà, 3 pessos; S. Pérez Bofill, 3; Enric Camps, 1; Daniel Camps, 1; Pau Camps, 1. Total: 9 pessos.

Amb gran satisfacció complirem l'honrosa comanda, remetent l'import al seu destí.

Si hi ha qui simpatitzi amb la humanitària i patriòtica idea, pot enviar el seu òbol a aquesta redacció.

Gran empori de DISCS i FONOGRAFS
COMPRA - VENDA i CANVI

PORTUSACH i FAMADAS

Discs dobles, des de \$ 0,50.—Canvió discs en bon estat,
abonant \$ 0,25. — Vendes a l'engros i al menudeig

Independencia, 1005 - 1007 — Sucursal: BERNARDO DE IRIGOYEN 1120
Buenos Aires

TALLER DE BARRETS A MIDA

— DE —
EVARIST CLOTAS

Especialitat en Compostures de Panamás i Feltre
Barrets de palla. Gran assortit

Chacabuco, 578 Buenos Aires

FORN i CONFITERIA

DE
MIQUEL VILA i Companyia

Especialitat en pastes a la catalana. Tortells, panallets, braços
de gitano i *palos de Jacob*. Coques de llardons, pinyons, etc.

RIVADAVIA, 1317 — U. Telef., 5209 (Llibertat)

Casa DOMINGO VALLBONA

Reforma i venda de matalaços, fets a l'estil de Catalunya
Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
ENCARRECS PER CARTA O PERSONALMENT

Carrer DIRECTORIO, 88

Coop. Telef., 329 (Oeste) BUENOS AIRES

== CASES CATALANES RECOMANABLES ==

TALLER D'ESTOIGS FINS. — JOAN SOLDEVILA. —
Corrientes, 787, pis 2^{on}.

RENTO i PLANXO. Especialitat en roba de senyora i trajos
d'home. S'estiren cortines. — J. ROVIRA DE FORN, Larrea, 228.

"LA PROVEIDORA CATALANA". — Elaboració de buti-
farres de totes menes, sobrassada i llonganices de Vich. Espe-
cialitats de la casa: Salsitges i butifarra de faves a la catalana.
Mercat San Telmo, llocs 51 i 52.

"RESURGIMENT"

Publicació mesal catalana

Administració: CANGALLO, 8a8

Senyor Administrador de "RESURGIMENT"

*Molt senyor meu: De conformitat amb les condicions d'abonament li agrairé m'ins-
crigui sotscriptor de "RESURGIMENT" per a un*

Nom i cognom

Adreça

Teodomir Suñé

Escrivé

Sarmiento, 385 - U. T. 1345, Avenida

OLIS

Si volen menjar oli absoluta-
ment pur d'oliva, provin el de
la casa GRAU i MARTINEZ,
de Tortosa, que amb tota seguretat l'adoptaran.

Llauna petita \$ 1.40 Llauna de 10 kg. \$ 15.—
" mitjana 2.80 Ampolla Selecció 2.—
" de 4 kg. 6.— **ABSOLUTAMENT PUR**

Savó de oli d'oliva, de Reus, a pessos 1.20 el kilogram

VEGETARIANS!!

Malta "VIGOR" i Caldo "VIGOR" del Dr. FALP, de Barcelona

Unic concessionari: **LLUIS CIURANA**

VENDES A L'ENGROS i A LA MENUDA

SANTA FE, 1702 — U. Tel. 2723, Juncal
BUENOS AIRES

LES PEDRES DE COLOR i LA SORT

Des de la més llunyana antiguitat s'ha atribuït a les pedres de color, virtuts que sempre s'han comprovat. Aquestes pedres deuen ésser usades per a que donguin sort, segons en els mesos en que s'ha nascut.

Gener ... Topaci	Maig ... Esmeralda	Setembre ... Zafir Colomb
Febrer ... Amatista	Juny ... Peridot	Octubre ... Turmalina
Març ... Rubí	Juliol ... Cornalina	Novembre ... Obsidiana
Abril ... Zafir	Agost ... Granat	Desembre ... Sardònica

Recomanem a les persones que vulguin posseir un anell o agulla amb la pedra que li correspongui, dirigir-se a la Casa Prats, única joieria que té l'assortit complet.

Les persones de l'interior, poden demanar-les per carta, remetent l'import per gir o contra reembors. Aquesta oferta és únicament com reclam.

Casa PRATS - Alhages d'ocasió - Gangallo, 739 - BUENOS AIRES
U. T. 1723, Av.

Llibreria i Papereria "EL CONGRESO"
Impremta, Encuadernació, Llibres en blanc

ABUYÉ i CIA

Obres completes de Mossén J. Verdaguer,
Edició de luxe. Geografia general de Catalunya.
Próximament gran assortit de llibres catalans

RIVADAVIA, 1865 - BUENOS AIRES

GRANS ESTABLIMENTS

DE CALCAT

"LA MARINA"

J. VALLDOSERA & CIA.

TELEFONS Coop.: 4 5, 3826 (Central) - 3 nort - 491, 1757 (Central)
 Unió: 1417 (Juncal) - 1731 (Llibertat).

Article 0460 - M. Reclam

BOTA xarol, panyo, cosida
sola groixuda... \$ **9.90**

CASES DE VENDA

Santa Fe, 2273; Tucumán, 399;

Santa Fe, 1957; Sarmiento, 1499;

Santa Fe, 2051 - Buenos Aires.

Article 2893. - Reclam

BOTINA doble sola, folre
de cuiro... \$ **9.90**

NOSTRES TALLERS SON ELS MES IMPORTANTS DE SURAMERICA

S'ENVIA A L'INTERIOR CONTRA GIR POSTAL, ACOMPANYANT 0,50 CENTAUS PEL PAQUET POSTAL

LLIBRERIA, PAPERERIA,
IMPREMTA, ENCUADERNACIO

A. SOLER

CANGALLO, 828 - Buenos Aires

Unió Telef., 3323 (Llibertat)

Targetes de visita, classe fina, a 1 \$ el cent

LLIBRES EN CATALÀ

OBJECTES
D'ESCRITORI,
LLIBRES
COMERCIALS,
CARNETS - NOTES,
BLOCS,
REGISTRADORS, etc.

LLIBRES DE LITERA-
TURA, FILOSOFIA,
HISTORIA, GEOGRA-
FIA, DRET i LEGIS-
LACIO. MANUALS
CIENTIFICO-PRACTICS
DICCIONARIS, etc.

RESURGIMENT

PUBLICACIÓ MESAL CATALANA

CONDICIONS D'ABONAMENT:

Trimestre. \$ 1.—
Semestre. „ 2.—
Número solt. „ 0.30
Quota de cooperador (mesal), „ 1.—

Redacció: México, 1354.

Administració: Cangallo, 828, llibreria

Unió Telef., 3323 (Llibertat)

Esteve Juncá

Tenedor de llibres, diplomad

S'ofereix per hores — Preus mòdics

Solis, 230

Buenos Aires

CONCURSOS D'HISTORIA DE CATALUNYA DE LECTURA i ESCRITURA EN CATALA

Subvenció a escoles. Creació de càtedres de literatura i tot el que's refereix a l'enaltiment i difusió de la llengua i historia catalanes. — — — — —

Acció patriòtica i cultural de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana

Quota mesal: \$ 0.60 m. n. — Delegació: Callao, 511 - Buenos Aires